

Майданевич Анатолій Григорович*

*здобувач кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Майданевич Анатолій Григорьевич

*соискатель кафедры административного и финансового права
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Maidanevych A. G.

*applicant
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ ЗА НАРУШЕНИЕ ПРАВ
ИНТЕЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ
THE RESPONSIBILITY OF OFFICIALS FOR VIOLATION
OF PROPERTY RIGHTS INTELEKTUALNO**

Анотація. У статті на підставі аналізу теоретичних питань та адміністративного законодавства аналізуються основні питання притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення прав інтелектуальної власності.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, посадові особи, інтелектуальна власність, порушення прав.

Аннотация. В статье на основании анализа теоретических вопросов и административного законодательства анализируются основные вопросы привлечения к административной ответственности должностных лиц за нарушение прав интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: административная ответственность, должностные лица, интеллектуальная собственность, нарушение прав.

Summary. In the article the analysis of theoretical issues and administrative law examines the key issues of bringing to administrative responsibility of officials for infringement of intellectual property rights.

Keywords: administrative responsibility, officials, intellectual property, infringement.

Питання адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення прав інтелектуальної власності до цього часу не були предметом окремих досліджень вчених-адміністративістів. Особливості посадової особи щодо юридично-владних повноважень і відповідальності в цій сфері висвітлюються сучасними авторами на рівні коментування і, як правило, є дещо фрагментарними, залежно від об'єкта адміністративного правопорушення. Відсутність відповідних правових засад та певна обмеженість наукових досліджень з цієї проблеми є причиною існування

прогалин у правовому регулюванні пов'язаних із адміністративною відповідальністю посадових осіб за порушення прав інтелектуальної власності.

Хоча інститут адміністративної відповідальності посадових осіб досліджували багато вчених, зокрема, В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, С.Т. Гончарук, Е.Ф. Демський, В.В. Зуй, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, Д.М. Лук'янець, О.О. Погрібний, О.П. Світличний та інші.

Метою статті є дослідження юридичного змісту складу статей КУпАП, норми якого передбачають

* Науковий керівник, Світличний О. П., д. ю. н., професор кафедри цивільного та господарського права НУБіП України.

адміністративну відповідальність посадових осіб за порушення прав інтелектуальної власності.

Відповідно до ст. 14 КУпАП посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків [1].

В даному випадку посадова особа виступає спеціальним суб'єктом адміністративного правопорушення. Невизначеність поняття «посадова особа» та «службова особа» в КУпАП, не означає, що вказані терміни не знаходять свого відображення в інших нормативно-правових актах. Вказані терміни містяться в Конституції України, в якій вказується, що усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (ст. 40), а також те, що кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень (ст. 56) [2].

Вирішення питання щодо різних доктринальних підходів до визначення понять «посадова особа» та «службова особа», як на нашу думку ми знаходимо в КК, у примітці до ст. 364 якого міститься, що службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом [3]. Це дало підстави О.П. Світличному, стверджувати, що визначення поняття «службової особи», яке міститься в примітці до ст. 364 КК України за своїм смисловим наповненням, є значно ширшим за поняття «посадова особа», оскільки охоплює коло осіб, які займають пев-

ні посади на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності [4, с. 245].

Поняття «службова особа», яке міститься в КК слід розглядати у широкому розумінні. Тоді як у вузькому розумінні визначення поняття «посадова особа», відповідно до специфіки діяльності системи державної служби та господарських товариств, надається в частині другій ст. 89 ГК [5].

Поняття «службова особа», яке міститься в КК, слід розглядати у широкому розумінні. У вузькому розумінні поняття «посадова особа», що надається в частині другій ст. 89 ГК, згідно з яким, посадовими особами товариства визнаються голова та члени виконавчого органу, голова ревізійної комісії (ревізор), а у разі створення ради товариства (спостережної ради) — голова і члени цієї ради. Обмеження щодо поєднання однією особою зазначених посад встановлюються законом.

У питанні визначення «посадова особа» та «службова особа», ми погоджуємося з думкою О.О. Погрібного, який стверджував, що принципової відмінності між ними не існує, тому їх можна вважати синонімічними [6, с. 28].

Крім загальних ознак, у конкретних складах адміністративних правопорушень за порушення прав інтелектуальної власності, наприклад, за порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорту дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорту обладнання чи сировини для їх виробництва (ст. 164-13 КУпАП), посадова особа може характеризуватися ще й додатковими, специфічними властивостями.

Відсутність спеціальних ознак суб'єкта, коли така обставина передбачена законом, виключає наявність складу адміністративного делікту в скоєному. У таких випадках спеціальні ознаки суб'єкта виступають невід'ємною (конструктивною) ознакою складу делікту, їх встановлення у процесі адміністративно-правової кваліфікації є обов'язком [7, с. 4].

Основні ознаки утворюють так званий основний склад. Якщо необхідно, законодавець доповнює склад кваліфікуючими ознаками, за наявності яких діяння може кваліфікуватися за статтею, що передбачає суворіше покарання. Склади з такими ознаками називають кваліфікованими. Вчений до кваліфікуючих ознак відносить: повторність; наявність або можливість настання шкідливих наслідків; учинення дій посадовою особою [8, с. 45].

На законодавчому рівні адміністративна відповідальність посадових осіб у досліджуваній сфері закріплена ст. 156-3 КУпАП. Проте, це не значить, що посадові особи не є суб'єктами адміністративних правопорушень за порушення прав інтелектуальної власності, передбачених нормами інших статей, зокрема, ст. ст. 51-2, 164-3; 164-6, 164-7, 164-9, 164-13 КУпАП.

У підтвердження цієї тези В. В. Зуй стверджує, що у деяких статтях КУпАП спеціальний суб'єкт не називають, хоча мають на увазі [9, с. 179].

З метою з'ясування адміністративної відповідальності посадової особи як суб'єкта адміністративного правопорушення, здійснено аналіз норм вказаних статей КУпАП, а також норм спеціального законодавства у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. Зокрема, Законах України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» та «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» [10, 11]. Норми цих Законів дають підстави стверджувати, що склад адміністративного правопорушення, передбаченого, наприклад ст. 164-9 і ст. 164-13 КУпАП, характеризується ще й додатковими, специфічними властивостями, які називаються спеціальними, і є характерними не тільки для посадових осіб, але й та фізичних осіб — підприємців, як суб'єктів господарської діяльності.

Отже, спираючись на норми спеціального законодавства у сфері охорони на об'єкти права інтелектуальної власності, норм чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення, суб'єктом складу адміністративних правопорушень, передбачених нор-

мами ст. ст. 51-2, 164-3; 164-6, 164-7, 164-9, 164-13 КУпАП, крім загального суб'єкта, слід віднести і спеціального суб'єкта, тобто, посадову особу суб'єкта господарювання.

Висновки. Аналіз теоретичних питань адміністративної відповідальності, зокрема, аналіз адміністративного та спеціального законодавства у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності дозволив з'ясувати, що крім ст. 156-3 КУпАП, окремі властивості посадової особи не входять до складу проступку, але є важливими для визначення характеру й меж відповідальності за вчинене правопорушення. З цією метою здійснено аналіз ст. ст. 51-2, 164, 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13 КУпАП. Зміст вказаних статей дає підстави визначити, що крім загальних ознак, у складах адміністративних правопорушень суб'єкт характеризується ще й додатковими, специфічними властивостями, які є характерними для посадових осіб.

Суб'єктом адміністративних правопорушень у складах вказаних статей КУпАП, крім загального суб'єкта, також є посадові особи, які підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони прав об'єктів права інтелектуальної власності та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх обов'язків.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1984 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 1984. — № 51. — Ст. 1122.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. — К.: Преса України, 1997. — 80 с.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
4. Світличний О. П. Адміністративні правовідносини у сфері земельних ресурсів України: проблеми теорії та практики правозастосування: Монографія / О. П. Світличний. — Донецьк: Державне видавництво «Донбас», 2011. — 410 с.
5. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 18–22. — Ст. 144.
6. Погрібний О. О. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / Р. А. Калужний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін.; — 2-ге вид. — К.: «Правова єдність», 2008. — 655 с.
7. Гуржій Т. Встановлення ознак суб'єкта адміністративного делікту в процесі адміністративно-правової кваліфікації / Т. Гуржій // *Право України*. — 2003. — № 5. — С. 1–7.
8. Гончарук С. Т. Адміністративна відповідальність за законодавством України. Навчальний посібник / С. Т. Гончарук. — К., 1995. — 136 с.
9. Зуй В. В. Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий В. М. Гаращук; за ред. Ю. П. Битяка. — Харків: Право, 2001. — 528 с.
10. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23 березня 2000 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2000. — № 24. — Ст. 183.
11. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування: Закон України від 17 січня 2002 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2002. — № 17. — Ст. 121.